

SKEHEJREN, *PLATALEA LEUCERODIA*,
SOM YNGLENDE I DANMARK

AF

V. HOLSTEIN

I en Tid som vor, i hvilken det stadige Omkvæd paa Ornithologers og andre naturinteresserede Menneskers Klager er, at Landet Aar for Aar bliver fattigere paa vore største og mest ejendommelige Fuglearter, virker det dobbelt glædeligt og overraskende, naar man kan paavise som Ynglefugl en hidtil meget sjælden og særlig interessant Art. Et saadant uventet Eksempel paa Forøgelsen af vore ynglende Storfugle er Skehejren, af hvilken jeg sammen med en Del andre Ornithologer, nemlig Kontorchef A. Koefoed, Forretningsfører Klinge, Landsdommer Thorup, Læge E. Schäffer og Assurandør S. Bramsen, paa en Studierejse i Jylland i Sommeren 1928 fandt en Koloni, bestaaende af 3 Reder.

Inden jeg gaar over til en Beskrivelse af dette Fund, vil jeg imidlertid forsøge at sammenstille de Oplysninger om Skehejrens Forekomst her i Landet, som findes i den mig foreliggende ornithologiske Litteratur, for at man derigennem kan danne sig en Forestilling om, hvilken Rolle denne Fugl hidtil har spillet i vor

Fuglefauna. Gaar man frem i kronologisk Orden, finder man følgende:

C. Teilmann skriver i »Danmarks og Islands Fugle«, 1823, om »Skeedegaasen«: Meget sjælden skudt ved Fanøe.

N. Kjørboelling omtaler i »Danmarks Fugle«, 1852, et Eksempplar, der, »for nogle Aar siden« blev skudt i Jylland, et andet, der 1848 blev skudt i det nordlige Sjælland, og et tredje, der 1850 blev skudt paa Halkjær Enge ved Ringkjøbing Fjord.

J. Collin omtaler senere i »Skandinaviens Fugle«, 1875—77, et Eksempplar, der i Foraaret 1862 blev vingeskudt og fanget i Nærheden af Ringkjøbing og senere kom til Zoologisk Have, og desuden et Eksempplar, der blev skudt ved Nakskov Fjord den 22. April 1864 og kom til Zoologisk Museum, hvor det endnu findes.

I *Collin's* »Ornithologiske Bidrag«, 1877, nævnes derpaa et Eksempplar, der »for 12—14 Aar siden« blev skudt af Gaardmand P. Schak i Raahede ved Ribe.

I *Collin's* 2. og 3. Supplement til »Skandinaviens Fugle« omtales dernæst, at der ved Bullerup nær Odense den 13. Maj 1884 blev skudt 3 Skehejrer; af disse findes, som nævnt af *H. Scheel* i dette Tidsskrifts 19. Bd., det ene endnu i Odense Museum, det andet hos Grev Ahlefeldt-Laurvig-Bille paa Fjellebro.

I Efteraaret 1890 blev, som anført af *H. Scheel*, et Eksempplar skudt ved Søholm Sø paa Fyen; det ejes nu af fhv. Veksellerer E. Lehn Schiøler.

I dette Tidsskrifts 18. Bd. findes en Meddelelse fra H. Weis om, at han i Juli Maaned 1913 ved Stadil Fjord fik Lejlighed til at iagttage 3 Skehejrer, som efter stedlige Jægeres Udsagn havde opholdt sig der paa Egnen i nogen Tid, vist en à to Uger. »De opholdt sig særlig ved et aabent Parti i Rørene med lavt, mudret Vand, og man kunde komme dem paa ret nær Hold, naar ikke Sortterneerne advarede dem. Da Andejagten den 16. Juli gjorde Ende paa Freden, forsvandt de for stedse, og der er ej heller senere iagttaget Skestorke ved Fjorden.«

I August 1915 blev, efter Meddelelse af Fotograf Charling, Thisted, en Skehejre, vist en ung Fugl, skudt ved Vestervig. Konservator Hansen i Thisted fik den til Udstopning.

I dette Tidsskrifts 18. Bd. findes fremdeles følgende: Den 25. Juli 1916 blev en ung ♀ skudt ved Skjernaæns Udløb i Ringkøbing Fjord. Eksempplaret findes i E. Lehn Schiølers Samling. Endvidere følgende, særdeles interessante Meddelelse:

Den 13. Juli 1919 blev, efter Meddelelse af Opsynsmand, Sognefoged Laust Holck, en lille Flok paa 7 Skestorke set paa Klægbanken i Ringkøbing Fjord, og nogle Reder, hver indeholdende 2 Æg, blev fundet i Tagrørbevoksningen. Fuglene var meget sky og fløj bort fra Klægbanken.

Paa Klægbanken har Arten en Gang tidligere bygget Rede og lagt Æg.«

Fra Fundet den 13. Juli 1919 foreligger, som nævnt af *H. Scheel* paa anførte Sted, en Unge i Spirit; den udtoges af et ituslaaet Æg.

Den 28. Juli 1920 blev, ifølge Meddelelse i »Dansk Jagttidende« for 1. Juli 1928, et Eksemplar iagttaget paa Ulfshale paa Møen af Lærer C. A. Rasmussen, Faaborg.

H. Scheel omtaler fremdeles paa anførte Sted følgende Fund fra 1921: en ung Hun, der blev skudt paa Bygholms Vejle, Øsløse pr. Vesløse, den 25. April, og en ung Han, skudt samme steds den 25. Juli. Fra samme Aar hidrører de af *H. Hørring* i Fyrberetningen 1920, »Vid. Medd. fra nat. Foren. 1922«, nævnte Tilfælde: en ung Skehejre, der blev skudt ca. 16. Juli ved Fjerritslev og 2 unge Skehejrer, der blev skudt ved Øsløse den 26. Juli. Det ligger nær at formode, at en af de sidstnævnte Fugle er identisk med det sidste, af *Scheel* omtalte Stykke.

Fra 1923 anfører *H. Scheel* fremdeles en gammel Hun, skudt den 24. April paa Klim Fjordholm i Vendsyssel, og fra samme Aar findes ogsaa i Fotograf Charling's Samling i Thisted en gammel Hun, skudt paa en af Vejlerne i Vendsyssel den 10. August.

Endvidere kan om Skehejrens Forekomst meddeles følgende Oplysninger, som jeg har modtaget fra Kontorchef A. Koefoed:

»En Rede indeholdende 3 Æg er for flere Aar siden fundet i Skjernaadalen af nu afdøde Hans Brink. Æggene blev taget og fordelt mellem tre Samlere. Et Par har forsøgt at yngle ved Als Odde paa Nordsiden af Mariager Fjord; men begge de gamle Fugle blev skudt«.

Endelig kan jeg, for at gøre Listen saa fuldstændig som mulig, meddele, at Skehejren, foruden paa det senere omtalte Ynglested, i Aaret 1928 er set forskellige Steder her i Landet; saaledes saa vi den 6. Juni paa vor Jyllandstur en enlig Fugl ved Vester Stadil Fjord. Den lettede fra en Tagrørbevoksning og fløj mod Syd. Fremdeles blev den 10. Juni et Eksemplar iagttaget paa Enebærodde ved Odense Fjord af Skytte Markussen, Hofmans-

gave. Den lettede fra en Mose i en Fyrreskov sammen med 5—6 Fiskehejrer. Endelig blev den 19. Juni en enlig Fugl iagttaget af Finn Salomonsen paa »Tipperne« i Ringkøbing Fjord.

Af ovenstaaende fremgaar det altsaa, at selv om Skehejren i de sidste 100 Aar er truffet her i Landet adskillige Gange, saa har dens Forekomst dog hidtil ikke været hyppigere, end at det stadig maa regnes for en ornithologisk Begivenhed at træffe et Eksempplar af den; paa den anden Side fremgaar det dog ogsaa, at Fuglene i den senere Tid i hvert Fald tre, fire Gange har forsøgt at yngle her i Landet, og enkelte Data vedrørende de nedskudte Ungfugle kunde tyde paa, at dette har været Tilfældet endnu oftere. Grunden til, at denne pragtfulde Fugl ikke for længst er blevet en fast Ynglefugl her i Landet, skyldes sikkert kun den Ugæstfrihed og Vankundighed, hvormed den, som andre sjældne Fugle, hidtil er blevet modtaget af Jægere og Samlere. At disse Forhold nu er i stor Bedring, kan ikke bestrides; men dog er Bedringen ikke større, end at ogsaa i Aar et Eksempplar af Skehejren, en gammel Hun, trods Totalfredning og Fuglefredningsaand, er blevet skudt ved Nissumfjord den 5. August. Jeg anser det derfor for klogest, naar jeg nu skal fortælle om Skehejrens første, bevisligt vellykkede Yngleforsøg her i Landet, ikke at opgive Ynglepladsen mere nøjagtigt end som »et Sted i Jylland«.

Den 2. Juni 1928 bragte Jyllandsturens største ornithologiske Begivenhed. Det begyndte med, at jeg, saa snart vi havde fordybet os i de mægtige Rørskove, som omgiver den ret lavvandede Sø, dels bevidst, dels tvunget dertil af de uvejsomme Terrænforhold, gik mine egne Veje, og saaledes som den første af Forsamlingen naaede frem til et Sted, hvorfra man i en Afstand af et Par Hundrede Meter havde Udsyn over en Vig af Søen, i hvilken Tagrørbevoksningen ikke længere var en sammenhængende og uigennemsigtig Skov, men hvor tætte Rørholme og spredt voksende Tuer vekslede med større og mindre Flader af klart Vand. Paa et Sted ude over dette Terræn, hvor Rørene voksede mest i Tuer, sværmede en tæt Sky af lyse Hættemaager op og ned, og idet jeg fik Kikkerten frem for at se, om Maagerne havde Yngleplads der ude, var noget af det første, jeg fik Øje paa, Hoved og Hals af to Skehejrer, som aabenbart stod eller laa ude paa Tuerne, midt imellem de flagrende Maager. At jeg straks hidkaldte de andre Deltagere er en Selvfølge,

og snart stod hele Forsamlingen i andægtig Beskuelse af det sjældne Syn, og Glæden og Overraskelsen blev ikke mindre, da det efterhaanden viste sig, at der var ikke mindre end 8 Skehejrer. Medens vi stod og diskuterede Fænomenet, gik samtlige 8 Fugle paa Vingerne og kredsede i samlet Flok over det formentlige Redested. Et pragtfuldere Syn end en saadan Flok flyvende Skehejrer kan man ikke tænke sig. At se disse blændende hvide Fugle med det forunderligt formede Næb og de lange, bagudrettede Ben, naar de med den blaa Himmel som Baggrund og ordnet i Skraalinie som flyvende Gæs kommer sejlene paa de store, hvide Vinger, er et Syn, som man aldrig vil glemme, naar man blot har set det en Gang.

Flugtbilledet er ganske uligt Fiskehejrens, idet Skehejren flyver med strakt Hals og Nakken bøjet noget tilbage, hvorved Halslinien bliver svagt buet med den konvekse Side nedad. Vingeføringen er ogsaa forskellig fra Fiskehejrens og minder mere om Storkens, ligesom Skehejren ogsaa besidder dennes Evne til at svæve i lang Tid paa stive Vinger. Ser man en Flok Skehejrer flyve i nogen Afstand, ligner de imidlertid hverken Storke eller Hejrer, men har trods de lange Ben stor Lighed med en Flok Svaner. Flere Gange kom Flokken os saa nær, at man i Kikkert tydelig kunde se det gule Brystbælte paa nogle af Fuglene. Jeg havde imidlertid Indtrykket af, at det kun var de færreste, der havde denne Prydelse i hvert Fald i en saa udpræget Grad, at man kunde se det under Flugten paa den trods alt ret store Afstand. Efter at have kredset rundt nogen Tid, hvorunder de flere Gange gjorde Tilløb til at slaa sig ned paa det Sted, hvorfra de var lettet, delte Flokken sig, og de fem forsvandt i Syd, medens de tre til Slut gik ned og aabenbart lagde sig til at ruge.

At Sagen skulde undersøges nærmere, var vi straks klar over, og efter at have set Fuglene gaa paa Reden begyndte Landsdommer Thorup og jeg at avancere ud mod Stedet. Til en Begyndelse gik alt saare godt, nemlig saa længe Rørene stod i sammenhængende Bevoksning; men efterhaanden som vi naaede ud i Nærheden af det aabne Vand, hvor Rørene kun groede i Tuer, og Fremrykningen skulde foregaa ved at springe fra Tue til Tue, blev Sagen straks betydelig vanskeligere, især da det snart viste sig, at »det klare Vand« bestod af ca. 10 cm Vand over ca. 60 cm tykt, stinkende Mudder. Efter at have

tilbagelagt de to Tredjedele af Vejen og derved faaet Gummi-støvlerne fyldt med al det Mudder, de kunde rumme, plus en Ekstraforsyning i Benklæderne, opgav vi Forsøget for denne Gang og vendte tilbage til de andre, dog fast besluttede paa at gentage Forsøget næste Dag i en anden og mere formaalstjenlig Paaklædning. At der virkelig fandtes Reder ude i Rørene, var vi nu fuldt overtydede om, da de tre Fugle, som atter var lettet, da vi begyndte vor Fremrykning, vendte tilbage og gik paa Rederne, medens vi stod ude i Rørene ikke mere end ca. 70 m fra dem.

Den 3. Juni var vi om Formiddagen atter paa Aastedet. Da vi naaede ud til det Sted, hvorfra vi kunde se Skehejrerne, lettede 6 og kredse, som Dagen forud, over Stedet i nogen Tid. Efter at være iført ældgamle Benklæder og Gymnastisko begav Dommer Thorup og jeg os atter ud i Uføret. Denne Gang gjorde vi intet Forsøg paa at komme frem ad den lempeligste Vej, men fulgte den rette Linie gennem tykt og tyndt, navnlig tykt, og efter en meget anstrengende Tur naaede vi ud til det ovenfor afbildede Sted, hvor vi uden Vanskelighed fandt tre Reder, som alle laa paa Tagrørtuer, der var helt omflydte af Vand.

Redernes Position dannede en ligebenet, stumpvinklet Trekant, saaledes at der fra den midterste var ca. 3 m til hver af de andre. Størrelsen af de tre Reder var ret forskellig, idet den aabenbart er afhængig af Grundfladen i den Tue, som bærer Reden. Den største havde en Bredde af ca. 75 cm, medens den mindstes kun var ca. 35 cm. Højden fra Vandspejlet op til Redens øverste Kant var for dem alle ca. 30 cm. Redematerialet bestod udelukkende af visne og friske Tagrørstængler og Blade, uden nogen særlig Udpolstring i den ret flade Redeskaal. Alle Rederne var stærkt hvidkalkede af Fuglenes Ekskrementer. I de to største Reder fandtes 3 Æg og i den mindste kun 2. Æggene var hvide med sparsomme, lysebrune Pletter. Mange af de Tuer, som stod i Nærheden af Redetuerne, saa ved en flygtig Betragtning ud til at bære Begyndelsen til Reder; men ved en nærmere Undersøgelse viste det sig, at det blot var de paa Tuen voksende Rørstængler, som var knækkede, hvilket aabenbart var gjort af Skehejrerne for at skaffe tørre Siddepladser i Redernes Nærhed. Skønt vi saa 8 Fugle lette fra Stedet, fandtes der dog, trods nøjere Eftersyn i den nærmeste Omegn, kun 3 Reder. En Mængde hvide Dun og Fjer flød paa Vandet i Redernes Nærhed.

To omtrent fire Uger gamle Unger af Skejere, *Platalea leucorodia*.
Fot. af A. Heilmann den 17. Juli 1928.

Den største Rede af Skejere, *Platalea leucorodia*.
Fot. af A. Heilmann den 10. Juli 1928.

Som allerede nævnt var det en Flok sværmende Hættemaager, som først henledte min Opmærksomhed paa Skehejrerne, og ved en nærmere Undersøgelse viste det sig, at disse Maager ogsaa havde deres Reder anbragt paa Tagrørtuer, hvoraf flere laa i Skehejreredernes umiddelbare Nærhed. I flere af Rederne var Ungerne ved at komme frem, og da Hejrerens Æg var saa godt som nylagte, viser dette altsaa, at de ikke har taget i Betænkning at slaa sig ned midt i dette urolige Selskab. Efter at have opholdt os et Kvarterstid ude ved Rederne vendte vi vaade og snavsede, men meget tilfredse med Resultatet, tilbage til de andre, hvorpaa vi alle skyndsomst fjernede os for ikke at volde Skehejrerne mere Forstyrrelse end nødvendigt.

Den 10. Juni besøgte jeg atter Skehejrekolonien, denne Gang sammen med Overklitfoged A. Heilmann, nærmest for ved hans Hjælp at skaffe nogle Fotografier af Rederne. Da vi naaede det Sted, hvorfra vi kunde se Fuglene, kunde vi kun se to som laa og rugede, og det var med bange Anelser, vi paabegyndte Vadeturen derud. De to rugende Fugle holdt stærkt paa Rederne og forlod først disse, da vi var dem paa ca. 70 m's Afstand. Da vi naaede helt ud til Rederne, viste det sig desværre, at vor Frygt ikke var ubegrundet, idet nemlig den Rede, som ved mit første Besøg havde indeholdt 2 Æg, nu var ødelagt og forladt. Alt Redematerialet var forsvundet, og de to Æg, hvoraf det ene havde et mindre Brud paa Skallen, laa trykket helt ned mellem de Straa, som groede op af selve Tuen. Hvad der har forarsaget denne Ravage er ikke let at sige; men det sandsynligste forekommer mig at være, at der har staaet en Kamp mellem Fuglene indbyrdes, hvorved Reden er blevet ødelagt og derpaa forladt. Medens de to beboede Reder blev fotograferet, kom 5 Skehejrer flyvende hen over os. De to Rugefugle havde aabenbart hentet de fraværende, som vel har gaaet og fisket et eller andet Sted noget borte.

Den 1. Juli var Overklitfoged Heilmann alene ude ved Rederne og forefandt i dem begge 2 Dununger. Disses Alder, paa hvilken der iøvrigt kun var ringe Forskel i de to Kuld, anslog han for de ældstes Vedkommende til henved 1 Uge, hvilket altsaa giver en sandsynlig Rugetid for Skehejren af 21 Dage.

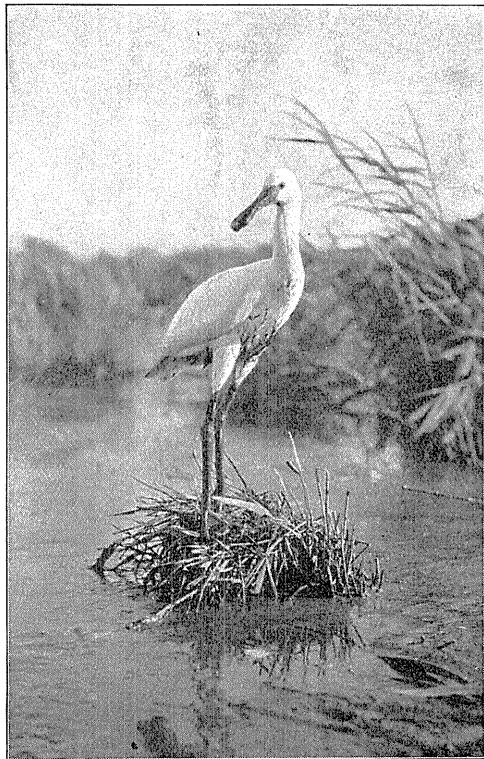
Den 15. Juli mødtes Forretningsfører Klinge, Dommer Thorup samt Overklitfoged Heilmann og jeg atter for at se, hvorledes det gik med Ungerne. Fra vor sædvanlige Startplads var

det paa Grund af Rørenes Vækst nu meget vanskeligt at se noget til Skehejrerne; men saa snart vi alle i sluttet Trop begav os ud i Rørene, lettede 7 gamle Skehejrer fra Redestedet og kredsede lidt omkring, inden de, smukt ordnet paa Linie, forsvandt for vort Blik. Da vi kom i Nærheden af Kolonien, kunde vi se Ungerne, to og to, staa op paa lange Ben i Rederne, og da vi kom endnu nærmere, gik de to Unger fra den sydlige Rede, de største, gennem Vand og Mudder over til de to andre paa Naboreden. Samtlige Unger var nu fuldt beffjerede; kun paa Hoved og Hals var de endnu noget dunede. Det var aabenbart paa høje Tid, vi var kommet derud for at faa Billeder af dem, thi de var meget »lebendige«, og det var næsten ikke muligt at faa dem til at sidde stille i Rederne. Hvert Øjeblik travede de lige ud i Mudderet, og naar de kom tilstrækkelig langt ud, hvor Vandet var nogenlunde dybt, svømmede de stolt afsted, indtil vi atter fik dem indfanget og anbragt paa det tørre. De lugtede meget stærkt af Fisk, og flere Gange saa jeg dem i Forskrækkelse opgylpe store Klumper halvt fordøjet Føde, som lignede en brun Grød. Saa længe de bevægede sig frit, var de ganske tavse, og først naar man tog dem i Haanden, »kvækkede« de lidt og huggede arrigt efter Fredsforstyrrelserne. Deres Næb var nu fuldstændig af Form som de gamle Fugles, men af en graagrøn Farve. Rederne var meget sammen-trampede og næsten uden nogen Fordybning.

Trods Besværet blev der taget adskillige Billeder af Ungerne; men de viste sig senere at være ubrugelige; derimod tog Heilmann alene den 17. Juli flere gode Billeder.

Endelig den 22. Juli besøgte Heilmann for sidste Gang Stedet. Ungerne var nu fuldstændig udvoksede og sikkert meget snart flyvefærdige. Fra denne Ekspedition stammer blandt andet det smukke Billede af den fuldvoksne Unge, som staar paa en Tue og ser sig sejrstolt omkring.

Hermed ender Beretningen om Skehejrens Ynglen i Danmark i 1928. Forhaabentlig vil de kommende Aar, ikke mindst som Følge af den fuldstændige Fredlysning af Fuglen, kunne bringe en Række nye Meddelelser om dens Trivsel her i Landet.

Fuldvoksen Unge af Skehejre, *Platalea leucorodia*.
Fot. af A. Heilmann den 22. Juli 1928.

Unger af Skehejre, *Platalea leucorodia*, omtrent 1 Uge gamle.
Fot. af A. Heilmann den 1. Juli 1928.